

”Outsourcing skapar reella vinster”

Dagens Industri den 5 mars 2004

De produktivetsvinster Sverige gör på outsourcing till lågkostnadsländer är verkliga - att avstå från dem löser inte Sveriges problem. Den potential för produktivitetshöjningar som flera debattörer pekat på torde finnas även i låglöneländer - och där kan den realiseras till lägre kostnad. Men ska vi på sikt klara att hålla en högre lönenivå, krävs en bättre förståelse än vad regeringen tycks ha för de krav den internationella strukturomvandlingen ställer, skriver IUI:s chef Ulf Jakobsson.

Om en vara eller en tjänst kan produceras billigare utomlands än i Sverige, då tjänar Sverige på att importera varan eller tjänsten i stället för att tillverka den inom landet. Detta är i mycket en kondenserad form av argumentet för fri handel och öppna gränser. Genom specialisering i tillverkningen kan välståndet höjas för alla länder som deltar i ett fritt handelsutbyte. Argumentet blir i princip detsamma när kapitalet kan röra sig fritt över gränserna. Den process i vilken, för att ta ett aktuellt exempel, Electrolux flyttar sin tillverkning av dammsugare från Västervik till Ungern är realekonomiskt mycket lik den process där i stort sett hela vår textilindustri under 1960- och 1970-talet slogs ut av låglönekonkurrens.

Då som nu kan man räkna med att det svenska folkhushållet vinner på omställningen. Då som nu är själva omställningen smärtsam för de regioner och de individer som är direkt berörda av omställningen. En skillnad är att outsourcingprocessen öppnar mera differentierade möjligheter till specialisering än tidigare. När värdekedjan kan delas upp i flera olika delar, kan varje del produceras i den omgivning där den passar bäst. Sålunda har Sverige åter kunnat etablera sig inom klädtillverkning med märken som Gant, Peak Performance och Oscar Jacobsson för att ta några exempel.

Huvudkontor, marknadsföring och design finns i Sverige, men det mesta av tillverkningen har genom outsourcing förlagts till länder med väsentligt lägre kostnadsnivå än Sverige. De produktivets- och välfärdsvinster, som görs i denna process är högst reella. Anders Kinnander hävdar att företagets aktiviteter när det gäller outsourcing har lett till att arbetet med att utveckla produktiviteten i den svenska verksamheten har eftersatts. Det finns, som han ser det, en stor potential för produktivetsförbättringar i existerande verksamheter i Sverige som inte utnyttjas.

Så kan det naturligtvis vara, men när det gäller den typ av produktion som är aktuell att outsourcas till lågkostnadsländer, kan man nog generellt sett räkna med att en potential för produktivitetshöjningar finns också i dessa länder. Skillnaden torde vara, att kostnaderna för att höja produktiviteten där, med ett visst antal procent, kan förväntas vara väsentligt mindre än kostnaden för motsvarande procentuella höjning i Sverige. Detta innebär dock inte att de hyggliga produktivetsökningstal som Sverige uppvisat under de allra senaste åren med nödvändighet betyder att Sverige som land är framgångsrikt i den stora internationella strukturomvandling som nu pågår.

En mycket oroväckande signal är den fortgående försämring av "terms-of-trade" (bytesförhållandena - exportpriserna i förhållande till importpriserna) som Sverige uppvisar: Sverige verkar specialisera sig på produkter som måste säljas till allt lägre priser för att kunna konkurrera.

I den stora internationella strukturo-omvandlingsprocess, som pågår, strävar alla etablerade industriländer efter att dra till sig och/eller utveckla verksamheter som är unika och som har ett högt förädlingsvärde. Strävan är, enkelt uttryckt, att kunna producera saker för vilka man kan ta bra betalt. Det är endast de länder som lyckas med detta som på sikt kan hålla uppe en lönenivå som ligger över dagens låglöneländer.

Detta kräver en hög nivå på utbildning och forskning i landet. Det kräver också att frukterna av utbildningen och forskningen kan kommersialiseras på olika sätt. Eftersom det unika vanligtvis måste vara nytt, krävs ett ständigt flöde av kommersialiserade nya idéer för att ett land ska vara framgångsrikt i denna strävan.

Det krävs också att man kan erbjuda en attraktiv miljö för de mest högförädlade delarna av värdekedjan i produktionen. Många europeiska länder förefaller för närvarande vara dåligt positionerade för att klara den utmaning jag här skisserat på ett bra sätt. Enligt min mening gäller detta också Sverige.

Det mest oroväckande, vid sidan av förlusten i "terms-of-trade", är den magnifika självbelåtenhet som visas upp från ansvarigt politiskt håll. Det är svårt att se att man inom regeringen över huvud taget är medveten om att den process jag pekat på utgör en utmaning för Sverige.

De två mest avgörande faktorerna för framgång torde vara utbildningsnivån och företagsklimatet. När det gäller utbildningsnivån förefaller regeringens två stora projekt för närvarande vara en fortgående nivellering av gymnasieutbildningen och en förstärkning av det politiska greppet om forskningen och universitetsutbildningen.

Frågan om företagsklimatet är för regeringen, såvitt man kan se, en icke-fråga. Den politiska energin används här i huvudsak till att argumentera för att några förbättringar inte är behövliga. Priset för regeringens bristande vilja till insikt kan på sikt komma att bli mycket högt. Det blir dock inte mindre om vi försöker ställa oss vid sidan av den internationella strukturovandling där outsourcingprocessen är en del.

Ulf Jakobsson